

PROBLEMY TERMINOLOGICZNE W TŁUMACZENIACH POLSKIEGO KODEKSU PRACY NA JĘZYK NIEMIECKI

Robert Kołodziej

Autor jest absolwentem filologii germańskiej UJ (1995), tłumaczem przysięgłym języka niemieckiego od 1996 roku, od grudnia 2006 roku jest członkiem zwyczajnym TEPIŚ, posiada duże doświadczenie praktyczne w tłumaczeniu szeroko rozumianych tekstów specjalistycznych, w szczególności ekonomicznych, prawniczych, ale też technicznych. Od 2006 prowadzi zajęcia w nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Chrzanowie. Od pewnego czasu zajmuje się intensywnie teorią przekładu oraz problematyką związaną z tłumaczeniem tekstów dotyczących prawa pracy.

W ostatnim czasie w ofercie wydawniczej pojawiły się dwa tłumaczenia polskiego Kodeksu pracy na język niemiecki: pierwsze z nich autorstwa Barbary Jóźwik i Lidii Wołk-Karczewskiej zostało wydane przez wydawnictwo Ośrodka Doradztwa i Doskonalenia Kadr (ODDK) Gdańsk w 2004 roku; drugie tłumaczenie autorstwa Tomasza Majora zostało wydane przez wydawnictwo C.H. Beck Warszawa w 2006 roku. Każdy ze wspomnianych tłumaczeń wydano w formie jednego tomu, zestawiając w nim tekst polskiego Kodeksu pracy (po stronie lewej) z jego tłumaczeniem na język niemiecki (po stronie prawej). Przedmiotem obu przekładów jest tekst Kodeksu pracy obowiązujący w momencie tłumaczenia. W związku ze zmianami w Kodeksie pracy do tłumaczenia wydanego przez ODDK Gdańsk dołączono dodatek aktualizujący, który zawiera wszystkie nowelizacje do dnia 01 stycznia 2007 roku. Z wyjątkiem roku wydania podstawową różnicą między obydwoma tłumaczeniami jest rodzaj tekstu wyjściowego Kodeksu pracy: C.H. Beck wydał tłumaczenie, w którym każdy artykuł otrzymał osobny tytuł, wyróżniony tłustym drukiem i umieszczony w nawiasie kwadratowym. Polski tekst wyjściowy, służący za podstawę tłumaczenia Kodeksu pracy, wydanego przez wydawnictwo ODDK Gdańsk, nie zawiera osobnych tytułów artykułów. Oba tłumaczenia wraz z polskim tekstem wyjściowym stanowią korpus językowy, będący podstawą poniższej analizy terminologicznej.

Oprócz niemieckich pracodawców oraz innych potencjalnych odbiorców, jak kancelarie prawne, różne stowarzyszenia, instytucje i urzędy, obydwie teksty mogą być cenną pomocą dla tłumacza, który w swojej codziennej praktyce tłumaczy na język niemiecki teksty, odnoszące się do prawa pracy, w których mogą także wystąpić cytaty z Kodeksu pracy. Obok korzystania z przekładów Kodeksu pracy na język niemiecki tłumacz, nie będący najczęściej prawnikiem i nie znający właściwej terminologii, skazany jest na pomoc słowników prawniczych niemiecko-polskich.

Kolejną bardzo istotną pomocą przy tłumaczeniu tekstów dotyczących prawa pracy są teksty paralelne. Okazuje się jednak, że ani w Niemczech ani w Austrii nie znajdziemy jednego aktu normatywnego, który w całości, albo przynajmniej w dużej części regulowałby sprawy związane ze stosunkiem pracy, prawami i obowiązkami pracownika, zwolnieniami, urlopami itp. Nie znaczy to oczywiście, że w Niemczech i Austrii praca nie podlega regulacjom prawnym, jednak kraje te nie mają całościowego aktu normatywnego porównywalnego z polskim Kodeksem pracy. Przepisy prawa pracy zawarte są tam w wielu aktach normatywnych. W tym miejscu skupimy się na Niemczech, gdzie przepisy z zakresu prawa pracy są skodyfikowane w wielu jednostkowych ustawach, z których w szczególności należy wymienić następujące akty: *Bürgerliches Gesetzbuch* (Niemiecki Kodeks cywilny), *Kündigungsschutzgesetz* (Ustawa o ochronie przed wypowiedzeniem), *Bundesurlaubsgesetz* (Federalna ustawa o urlopach), *Entgeltfortzahlungsgesetz* (ustawa o kontynuacji wypłaty wynagrodzenia), *Betriebsverfassungsgesetz* (Ustawa o ustroju przedsiębiorstw),

Tarifvertragsgesetz (Ustawa o układach zbiorowych), *Arbeitsgerichtsgesetz* (Ustawa o sądach pracy), *Arbeitszeitgesetz* (Ustawa o czasie pracy), *Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz* (Ustawa o zwalczaniu nielegalnego zatrudnienia). Te i inne teksty ustaw zostały wydane przez wydawnictwo *dtv* w serii „Beck-Texte im dtv” pod wspólnym tytułem *Arbeitsgesetze*. Najnowsze, 70. wydanie pochodzi z roku 2007.

Celem niniejszego artykułu nie jest porównanie polskiego i niemieckiego prawa pracy, co jest zadaniem prawnika, lecz przedstawienie problemów terminologicznych w tłumaczeniach polskiego Kodeksu pracy na język niemiecki.

Analizę rozpoczniemy od rozważań na temat języka prawa oraz zagadnień związanych z terminologią, następnie omówimy tabelę zestawiającą wybrane przykłady terminów z obu w/w tłumaczeń, które porównaliśmy z odpowiednikami ze słowników specjalistycznych oraz z terminologią zawartą w tekstach paralelnych.

Już ponad 50 lat temu Wróblewski (1948: 54) dokonał podziału języka prawa na język prawny i prawniczy. Zgodnie z tym podziałem język prawny to język aktów prawodawczych, a język prawniczy to język środowisk stosujących prawo, czyli sędziów, prokuratorów, obrońców oraz teoretyków prawa. Zarówno język prawny jak i prawniczy należy zaliczyć do języków specjalistycznych. Dokonując rozróżnienia między językiem specjalistycznym a językiem ogólnym F. Grucza (2002: 15) zwraca uwagę, że:

Języki specjalistyczne nie są w lingwistycznym znaczeniu wyrazu ‘język’ pełnymi językami – żaden z nich nie jest ani językiem kompletnym, ani samodzielnym, każdy jest ściśle związany z jakimś językiem ‘podstawowym’ czy ‘ogólnym’.

Według Gruczy języki poszczególnych osób (ich idiolekty) są z natury rzeczy podobne do siebie, a logiczny przekrój (wspólność) idiolektów osób należących do określonej wspólnoty nazywa się polilektem. Polilekty z kolei, stosując różne kryteria, możemy podzielić na etnolekty, nacjolekty, dialekty, regiolekty itp. Języki specjalistyczne, stanowiące rodzaj polilektów określa Grucza jako technolekty.

Przyjmując rozróżnienie F. Gruczy, Kielar (2003: 124) wskazuje, że języki narodowe (nacjolekty) takie jak język polski czy niemiecki, stanowiące własność danego społeczeństwa, nie są jednolite, bowiem członkowie społeczeństwa mówią nie tylko etnolektem podstawowym, lecz również zinternalizowanymi polilektami specjalistycznymi, służącymi do spełnienia pewnych specjalnych zadań komunikacyjnych. I tak np. do tworzenia i stosowania prawa ludzie posługują się specjalistycznym polilektem prawnym i prawniczym. Zauważa ona również, stosując koncepcję Gruczy, że język prawny, stanowiąc rodzaj technolektu, jest uzupełnieniem lub rozszerzeniem standardowego języka polskiego w warstwie leksykalnej, a z ogólnego repertuaru gramatycznego i stylistycznego wykorzystuje tylko ograniczoną część.

Kierzkowska (2002: 16) odnosząc rozróżnienie Gruczy do języka prawnego zauważa, że również tu mamy do czynienia z „logicznym przekrojem” idiotechnolektów, gdyż ustawodawcę, będącego fikcją prawną, stanowią konkretni ludzie. Ludzie ci, tworzą teksty prawne, a każdy z nich posługuje się własnym idiotechnolektem.

W obrębie języka prawnego Pieńkos (1999: 15) dokonuje ponadto rozróżnienia pomiędzy językiem przepisów prawa i językiem norm prawnych, z których pierwszy zawiera wyrażenia bardzo wielokształtne, a budowa drugiego jest w jakimś stopniu ujednolicona. W innym miejscu wskazuje on na to, że pierwszy z nich jest językiem prawnym w stanie surowym, a drugi językiem prawnym przetworzonym. Słusznie również zauważa, że ustawodawca, tworząc reguły języka prawnego, wykorzystuje do tego celu w większości reguły języka etnicznego (Pieńkos 1999: 55).

Kielar (2003: 127) odnosi się szerzej do rozróżnienia przepisu prawnego od normy prawnej, powołując się na *Wstęp do prawoznawstwa* autorstwa J. Nowackiego i Z. Tabor: „‘Przepis prawny’ jest jednostką redakcyjną tekstu prawa pisanego, wyodrębniony w tekście

jako artykuł, paragraf lub ustęp. 'Norma prawna' nie jest bezpośrednią wypowiedzią prawodawcy, stanowi natomiast konstrukcję arbitralnie utworzoną przez interpretatora przepisów prawa”.

W naszych rozważaniach nad językiem prawa pracy, opierając się na rozróżnieniu języków specjalistycznych F. Gruczy a następnie na poglądach Pieńkosa, Kielar i Kierzkowskiej dotyczących języka prawnego i prawniczego przyjmujemy, że język prawa pracy jest językiem specjalistycznym (politechnolektem), bowiem jest stworzony przez ustawodawcę, czyli grupę ludzi, stanowiących prawo, które po jego uchwaleniu jest obowiązujące dla danej społeczności. Język prawa pracy jest językiem konkretnych przepisów prawnych: w Polsce jest to Kodeks pracy, a w Niemczech szereg ustaw regulujących takie obszary, jak nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, wypowiedzenia, układy zbiorowe, itp., jest to zatem język prawny, który w warstwie leksykalnej odwołuje się do standardowego języka etnicznego. Pominiemy w tym miejscu celowo zagadnienia gramatyki i stylistyki języka prawnego, a naszą uwagę zwrócimy głównie na kwestie leksykalne, a mówiąc ściślej, terminologiczne.

Według Felbera i Budina (1989: 30) termin określa szereg znaków oraz cech przedmiotu lub pojęcia, a treść terminu stanowi niejako skończony zbiór znaków, składających się na dany termin.

Lukszyn (1998: 342) podaje następującą definicję terminu: „Ściśle zdefiniowany wyraz lub połączenie wyrazowe jako jednostka słownictwa specjalistycznego”.

Wielu autorów wskazuje na to, że w przypadku terminu musimy mieć do czynienia z nierozzerwalnością nazwy pojęcia (terminu) z jego definicją. Przy tworzeniu i używaniu terminów należy unikać wszelkiej homonimii oraz synonimii (Kierzkowska 2002: 21, Pieńkos 2003: 224 i nast.).

Pieńkos (2003: 213) podaje następującą ogólną definicję terminu: „fragment tekstu, który nazywa pojęcia specjalistyczne, funkcjonujące w danej społeczności komunikacyjnej”.

Kierzkowska (2002: 21) zwraca uwagę na fakt, że prawodawca z reguły definiuje swoje terminy, dzięki czemu unika zjawiska szkodliwej synonimii lub homonimii terminologicznej w ramach jednego systemu prawnego. Proponuje ona następującą definicję terminu prawnego:

Termin prawny jest nazwą (znakiem) danego pojęcia instytucji prawnej jako elementu określonego systemu prawnego. Definicja pojęcia szeroko rozumianej instytucji prawnej odnosi się zazwyczaj do osoby, instytucji, stosunku prawnego, czynności lub trybu postępowania. Z punktu widzenia językowego elementami takiej definicji może być więc zarówno rzeczownik lub grupa rzeczownikowa, jak i czasownik lub grupa czasownikowa.

Pieńkos (1999: 158) z kolei podkreśla, że terminologia prawna, prawnicza oraz nauk społeczno-politycznych to doskonały przykład na istnienie specjalistycznego słownictwa, które z trudem daje się przełożyć na język obcy. Wskazuje on również na fakt, iż „granica pomiędzy terminologią a zwykłym słownictwem nie jest ostra” i zauważa, że „precyzję semantyczną terminu można osiągnąć przez definiowanie pojęć wyrażonych konkretnymi terminami bądź przez kontekst, w którym te terminy zostały użyte”.

Dla naszych dalszych rozważań najważniejszy pozostaje fakt, że ustawodawca, będący autorem tekstu prawnego, zazwyczaj precyzyjnie definiuje swoje terminy, co zapobiega wystąpieniu homonimii lub synonimii. Fakt ten ma również fundamentalne znaczenie dla tłumacza tekstu prawnego, który tworząc swój tekst docelowy powinien zawsze pamiętać o definicjach terminów, które podaje ustawodawca, a więc powinien pamiętać o tym, że nie należy tłumaczyć tego samego wcześniej zdefiniowanego i już raz użytego terminu różnie w różnych częściach tekstu.

Dickel (2003: 140 i nast.) zwraca uwagę na fakt, że właściwe użycie wiedzy fachowej wymaga dysponowania taką wiedzą, która nie musi być wiedzą eksperta, bowiem tłumacz nie musi być fachowcem w danej dziedzinie, niemniej jednak jego wiedza w danej dziedzinie powinna być na tyle głęboka, by umożliwiła mu rozpoznanie ewentualnych problemów tłumaczeniowych. Autorka słusznie zauważa, że w sferze prawa mamy często do czynienia z pojęciami niemającymi swoich odpowiedników w rzeczywistości pozajęzykowej języka docelowego, gdyż pojęcia prawne często tworzone są przez przyporządkowanie słowom języka ogólnego ściśle określonych znaczeń, co jest dowodem na istnienie ścisłego związku między słownictwem ogólnym i prawniczym. W innym miejscu (s. 142) autorka zauważa, że przy tłumaczeniach tekstów prawnych nie bez znaczenia pozostaje fakt, że na rozwój prawa wywierają wpływ różnice historyczne, np. system polski i niemiecki przystają do siebie bardziej niż system niemiecki i angielski, bowiem opierają się na prawie rzymskim, w przeciwieństwie do angielskiego systemu prawa. Ponadto Dickel zgadza się z twierdzeniem R. Arntza, że tłumaczenie tekstów prawnych i opracowanie terminologii w dwóch lub wielu językach jest bardziej zadaniem prawniczym niż językowym, a porównywanie terminologii prawniczej jest w zasadzie porównywaniem dwóch systemów prawa.

Opierając się na twierdzeniu Arntza, Dickel (2003: 143) dochodzi do wniosku, że porównanie terminów dwóch różnych języków przy założeniu pełnej kompetencji językowej i fachowej osoby dokonującej takiego porównania może doprowadzić do trzech wyników:

- 1) całkowitej odpowiedniości terminów A i B (kongruencja),
- 2) braku odpowiednika terminu w drugim języku,
- 3) częściowej ekwiwalencji terminów A i B, gdyż jeden z terminów wychodzi poza wspólny trzon (por. Dickel 2003: 143).

Marchwiński (2003: 155) zauważa, że w tłumaczeniu tekstu specjalistycznego obligatoryjne jest przekazanie w tekście docelowym jednostek terminologicznych tekstu wyjściowego, gdyż warunkuje to w pierwszym rzędzie ekwiwalencję obu tekstów.

Pieńkos (1999: 153 i nast.) reprezentuje pogląd, że terminologia prawna i prawnicza może być niedoskonała w związku z niedostatecznym opanowaniem przez tłumacza bądź leksykografa języka prawnego lub prawniczego wskutek istnienia odmiennej rzeczywistości społeczno-politycznej lub po prostu braku odpowiedników językowych, potrzebnych do wyrażenia tej rzeczywistości. Pieńkos zwraca ponadto uwagę na fakt, że przyczyną niepewności semantycznej, charakteryzującej słownictwo prawne i prawnicze jest brak dwóch identycznych systemów prawnych na świecie, nawet w obrębie tej samej wspólnoty politycznej lub ideologicznej.

Poniższa tabela zawiera zestawienie 10 jednostek przekładowych. W tabeli podano w kolejności jednostki tekstu z następujących źródeł: (1) polski Kodeks pracy, (2) tłumaczenie ODDK, (3) tłumaczenie C.H. Beck, (4) odpowiednik z polsko-niemieckiego słownika języka prawniczego i ekonomicznego Aliny Kilian, (5) odpowiednik z polsko-niemieckiego słownika prawa i gospodarski pod redakcją Bogusława Banaszaka, (6) odpowiednik z tekstu paralelnego.

Nr	polski KP (1)	ODDK (2)	C.H.Beck (3)	Słownik Kielian (4)	Słownik Banaszak (5)	Tekst paralelny (6)
1	stosunek pracy art. 11	Arbeitsverhältnis	Arbeitsverhältnis	Arbeitsverhältnis	Arbeitsverhältnis (por. art. 11 KP)	Arbeitsverhältnis – w wielu miejscach
2	pracownik art. 11	Arbeitnehmer	Arbeitnehmer	Arbeitnehmer, <i>Angestellter,</i> <i>Mitarbeiter</i>	Arbeitnehmer, <i>Angestellte,</i> <i>Mitarbeiter</i>	Arbeitnehmer w wielu miejscach
3	pracodawca art. 11	Arbeitgeber	Arbeitgeber	Arbeitgeber	Arbeitgeber	Arbeitgeber – w wielu miejscach
4	miejsce	<u>der Ort der</u>	<u>der Ort der</u>	<u>Ort der</u>	pracy -	Arbeitsort

	wykonywania pracy art. 29	<u>Arbeitsleistung</u>	<u>Arbeitsverrichtung</u>	<u>Arbeitsleistung</u>	<u>Arbeitsstelle</u>	(§ 2 NachwG)
5	czas wykonywania pracy za granicą art. 29	<u>die Zeitdauer der Arbeitsleistung im Ausland</u>	<u>die Zeit der Arbeitsleistung im Ausland</u>	[brak]	[brak]	<u>die Dauer der im Ausland auszuübenden Tätigkeit</u> (§ 2 NachwG)
6	wynagrodzenie za pracę art. 78	<u>Arbeitsentgelt</u>	<u>Arbeitsvergütung</u>	<u>Lohn, Gehalt</u> (pr. pracy) <u>Entgelt, Vergütung</u> (pr. cyw.)	<u>Entgelt, Vergütung, Entlohnung, Lohn, Gehalt</u> za pracę (art. 78 KP) <u>Arbeitsentgelt</u>	<u>Arbeitsentgelt</u> (§ 107 GewO) <u>Vergütung</u> (§§ 611, 612 BGB)
7	urlop wypoczynkowy art. 152	<u>Erholungsurlaub</u>	<u>Erholungsurlaub</u>	<u>Erholungsurlaub</u> (art. 152-173 KP)	<u>Erholungsurlaub</u> (art. 152-173 KP)	<u>Erholungsurlaub</u> (§ 1 BUrlG)
8	prawo do urlopu art. 153	<u>Anspruch auf Urlaub</u>	<u>Recht auf Urlaub</u>	<u>Urlaubsberechtigung</u>	[brak]	<u>Urlaubsanspruch</u> (§ 4 BUrlG)
9	wymiar urlopu art. 154	<u>Urlaubsanspruch</u>	<u>Ausmaß des Urlaubs</u>	<u>Urlaubsanspruch</u>	<u>Dauer des Urlaubs</u>	<u>Dauer des Urlaubs</u> (§ 3 BUrlG)
10	wynagrodzenie (urlopowe) art. 172	<u>Urlaubsvergütung</u>	<u>Vergütung</u>	<u>Fortdauer der Bezüge während des Urlaubs</u> (art. 172 KP)	[brak]	<u>Urlaubsentgelt</u> (§ 11 BUrlG)

Analiza ma na celu przedstawienie relacji pomiędzy terminami polskiego Kodeksu pracy i ich ekwiwalentów zastosowanych w tłumaczeniach na język niemiecki przez ich porównanie z odpowiednikami słownikowymi oraz, gdy było to możliwe, z ekwiwalentami z tekstów paralelnych.

1. Tłustym drukiem wyróżniono terminy, które w analizowanych tłumaczeniach wykazały pełną zgodność: stosunek pracy – **Arbeitsverhältnis**, pracownik – **Arbeitnehmer**, pracodawca – **Arbeitgeber**, urlop wypoczynkowy – **Erholungsurlaub**.
2. Kursywę zastosowano do wyróżnienia jednostek tekstu tłumaczenia lub haseł słownikowych pokrywających się z tekstem paralelnym, przy czym zgodności tej nie stwierdzono we wszystkich analizowanych przykładach: wynagrodzenie za pracę – *Arbeitsentgelt*, wymiar urlopu – *Dauer des Urlaubs*.
3. Podkreślenie zastosowano do wyróżnienia odpowiedników w tekście tłumaczenia, które nie pokrywają się z tekstem paralelnym: miejsce wykonywania pracy – *der Ort der Arbeitsleistung/ der Ort der Arbeitsverrichtung*, tekst paralelny: Arbeitsort, wynagrodzenie za pracę – *Arbeitsvergütung*, tekst paralelny: Arbeitsentgelt, prawo do urlopu – *Anspruch auf Urlaub/ Recht auf Urlaub*, tekst paralelny: Urlaubsanspruch, czas wykonywania pracy za granicą – *die Zeitdauer der Arbeitsleistung im Ausland, die Zeit der Arbeitsleistung im Ausland*, tekst paralelny: die dauer der im Ausland auszuübenden Tätigkeit, wymiar urlopu – *Urlaubsanspruch/ Ausmaß des Urlaubs*, tekst paralelny: Dauer des Urlaubs, wynagrodzenie urlopowe – *Urlaubsvergütung/Vergütung*, tekst paralelny: Urlaubsentgelt.
4. Podkreślenie i kursywę zastosowano do wyróżnienia odpowiedników słownikowych analizowanych jednostek tekstu, które nie pokrywają się z tekstem paralelnym, często odnoszących się do szerszego kontekstu, które bywają wykorzystywane jako ekwiwalenty w tekstach analizowanych tłumaczeń: *pracownik* – *Angestellter, Mitarbeiter*, tekst paralelny: Arbeitnehmer, miejsce wykonywania pracy: *Ort der*

Arbeitsleistung, Arbeitsstelle, tekst paralelny: Arbeitsort; wynagrodzenie za pracę – *Lohn, Gehalt, Entgelt, Vergütung, Entlohnung*, tekst paralelny: Arbeitsentgelt, prawo do urlopu: *Urlaubsberechtigung*, tekst paralelny: Urlaubsanspruch.

5. Tłustym drukiem i podkreśleniem wyróżniono odpowiedniki z tekstów paralelnych, których nie wykorzystano w tłumaczeniach i nie podano w słownikach: czas wykonywania pracy za granicą: **die Dauer der im Ausland auszuübenden Tätigkeit**; prawo do urlopu: **Urlaubsanspruch**, Wynagrodzenie urlopowe: **Urlaubsentgelt**.

Powyższa analiza wykazuje, że w zasadzie w każdym z badanych przykładów można znaleźć odpowiednik polskiego terminu w tekście paralelnym. Wynik naszego porównania jest więc optymistyczny, bowiem wszystkie analizowane polskie terminy specjalistyczne z zakresu prawa pracy posiadają swoje odpowiedniki w niemieckim języku specjalistycznym.

W czterech przypadkach (1, 2, 3, 7) występuje całkowita zgodność odpowiedników, w obu tłumaczeniach oraz w słownikach. Inne proponowane przez słowniki ekwiwalenty są podawane na dalszym miejscu. W dwóch przypadkach (6, 9) całkowita zgodność z tekstem paralelnym występuje w przynajmniej jednym tekście tłumaczenia i/lub w jednym słowniku. W pięciu przypadkach w obu analizowanych tekstach tłumaczenia użyto innych odpowiedników niż w tekstach paralelnych (4, 5, 8, 9, 10), przy czym w jednym przypadku (9) odpowiednik z tekstu paralelnego występuje w jednym ze słowników. W czterech przypadkach ani w tekście tłumaczeń ani w słownikach nie podano odpowiedników z tekstów paralelnych (4, 5, 8, 10).

Największą niezgodność pomiędzy tekstami tłumaczenia a tekstami paralelnymi stwierdzono w terminie *wymiar*. Leksem ten w analizowanych przypadkach zastosowano w znaczeniu temporalnym, podczas gdy w tłumaczeniach został on oddany w innych znaczeniach: *Urlaubsanspruch/Ausmaß des Urlaubs*.

Podobnie w przykładach 6 i 10 jako odpowiednik jednostki tekstu „wynagrodzenie za pracę/ wynagrodzenie (urlopowe)” zarówno w tłumaczeniach jak i w słownikach podawano leksem *Vergütung*, który znajdziemy w §§ 611 i 612 niemieckiego Kodeksu cywilnego (BGB), przy czym mowa jest tam o wynagrodzeniu za usługi (*Dienste/Dienstleistungen*). W tekstach ustaw dotyczących ściśle prawa pracy znajdujemy terminy: *Arbeitsentgelt, Urlaubsentgelt*.

Zarówno polski tekst wyjściowy jak i służące za porównanie niemieckie teksty paralelne są napisane językiem specjalistycznym, który można nazwać językiem prawnym, można by nawet rozważyć istnienie języka prawa pracy jako podjęzyka języka prawnego. Język ten różni się od ogólnego języka prawa choćby tym, że używa leksyki, która odnosi się wyłącznie do nazwania pewnych terminów dotyczących ściśle prawa pracy jak np. *Arbeitsort, Arbeitsentgelt, Urlaubsanspruch, Urlaubsentgelt*.

Wymienione w powyższej tabeli jednostki tekstu, nazwane tutaj roboczo „terminami”, można zgodnie z definicją Lukszyna (1998: 342) (tj. „ściśle zdefiniowany wyraz lub połączenie wyrazowe jako jednostka słownictwa specjalistycznego”) uznać za terminy prawne z zakresu prawa pracy.

Na uwagę zasługuje fakt, że w 4 z 10 analizowanych przykładach zarówno ekwiwalent słownikowy jak i ekwiwalent zastosowany w tłumaczeniu nie pokrywał się z terminem występującym w tekście paralelnym. W praktyce oznacza to, że przynajmniej w tematyce prawa pracy słowniki specjalistyczne są wciąż „niedoskonałe”, a teksty paralelne pozostają najlepszym źródłem weryfikacji terminów.

Teksty źródłowe

Arbeitsgesetze (2007), Beck-Texte im dtv, 70. Auflage. München.

Banaszak, B. (red.) (2003), *Słownik prawa i gospodarki. Polsko-niemiecki*. Warszawa: C.H. Beck.

- Jóźwik, B., L. Wołk-Karaczewska (2004), *Kodeks pracy/ Arbeitsgesetzbuch, wersja polsko-niemiecka*. Gdańsk: ODDK.
- Kilian, A. (2002), *Słownik języka prawniczego i ekonomicznego. Polsko-niemiecki*. Warszawa: C.H. Beck.
- Major, T. (2006), *Polnisches Arbeitsgesetzbuch, 2. Auflage. Zweisprachige Textausgabe Polnisch-Deutsch*. Warszawa.

Bibliografia

- Dickel, A. (2003), „Rodzaje ekwiwalencji przekładowej tekstów specjalistycznych”, w: *Języki specjalistyczne 3 – Lingwistyczna identyfikacja tekstów specjalistycznych*. Warszawa: Katedra Języków Specjalistycznych UW, 134-145.
- Felber, H., G. Budin (1989), *Terminologie in Theorie und Praxis*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Grucza, F. (2002), „Języki specjalistyczne 2 – indykatory i/lub determinanty rozwoju cywilizacyjnego”, w: J. Lukszyn, J. Lewandowski (red.), *Języki specjalistyczne. Problemy Technolingwistyki*. Warszawa: Katedra Języków Specjalistycznych UW, 9-26.
- Jopek-Bosiacka, A. (2006): *Przekład prawny i sądowy*. Warszawa: PWN.
- Kielar, B. Z. (2003), „TS w układzie międzynarodowej komunikacji zawodowej (na przykładzie tłumaczenia tekstów prawnych)”, w: B. Z. Kielar, S. Grucza (red.), *Języki specjalistyczne 3 – Lingwistyczna identyfikacja tekstów specjalistycznych*. Warszawa: Katedra Języków Specjalistycznych UW, 121-133.
- Kierzkowska, D. (2002), *Tłumaczenie prawnicze*. Warszawa: Wydawnictwo TEPIS.
- Koller, W. (1992), *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Heidelberg, Wiesbaden: Quelle & Meyer.
- Lukszyn, J. (red.) (1998), *Tezaurus terminologii translatorycznej*, (wyd. 2 – poprawione i uzupełnione). Warszawa: PWN.
- Marchwiński, A. (2003), „Determinanty ekwiwalencji przekładowej tekstów specjalistycznych”, w: B. Z. Kielar, S. Grucza (red.), *Języki specjalistyczne 3 – Lingwistyczna identyfikacja tekstów specjalistycznych*. Warszawa: Katedra Języków Specjalistycznych UW, 147-158.
- Ocalewicz, M. (2007), „Niemieckie teksty prawne w ujęciu translatorycznym – próba charakterystyki”, w: *Studia niemcoznawcze*, tom XXXVI. Warszawa, 643-652.
- Pieńkos, J. (1999), *Podstawy juryslingwistyki*. Warszawa: Wydawnictwo Muza.
- Pieńkos, J. (2003), *Podstawy przekładoznawstwa. Od teorii do praktyki*. Kraków: Kantor Wydawniczy Zakamycze.
- Weigt, Z. (2004), „Język specjalistyczny – dydaktyka – słownik”, w: J. Lewandowski (red.), *Języki specjalistyczne 4 – Leksykografia terminologiczna – teoria i praktyka*. Warszawa: Katedra Języków Specjalistycznych UW, 202-212.
- Wróblewski, B. (1948), *Język prawny i prawniczy*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

SUMMARY

The article discusses the issues of terminology in the translation of the Polish Labour Code into German. Two translations of the Code into German were accepted as language corpus, one published by C.H.Beck and the other by ODDK Gdansk.

In the theoretical part devoted to issues related to specialist language, the difference between legal language and lawyer's language has been shown. Legal language is used by the Legislator in legal rules and standards, whereas lawyers' language is the language used by lawyers, in which these rules are discussed, interpreted and applied.

The article presents opinions of some researchers on the translation of terms, especially legal terms.

The author presents the results of his study consisting in the comparison of labour law terms in both translations, together with their dictionary equivalents and equivalents from parallel texts. The study shows that specialist legal dictionaries are still imperfect, while parallel texts remain a reliable source of adequate translational equivalents.